
Suomen itsenäisyyden juhlarahasto eli Sitra on jo usean vuoden ajan tilannut ja julkaissut kirjoja ja raportteja, joissa ruoditaan suomalaisen yhteiskunnan haasteita ja etsitään niihin ratkaisuja. Osana tätä jatkumoa on perin luontevaa, että Sitra tilasi viime vuonna suomalaisen teollisuuden – eli teollisen Suomen – elinmahdollisuuksia kartoittavan katsauksen. Kirja vastasi ajankohtaiseen tarpeeseen; vuonna 2009 Suomessa koettiin modernin taloushistorian jyrkin teollisuustuotannon romahdus, kun se supistui nopeaan tahtiin lähes neljänneksen.

Oli tietysti alusta alkaen selvää, että teollisuuden lama ei ollut seuraus suomalaisyritysten heikkoudesta vaan maailmantaloutta ravistelleesta kansainvälisestä finanssikriisistä, joka sulki pankkien rahahanat ja jädyytti joksinkin aikaa investoinnit ja ulkomaankaupan. Yhtä selvänä ei kuitenkaan pidetty sitä, että suomalainen teollisuus toipuisi kriisistä; päinvastoin, hyvin pian laman puhjettua alettiin esittää arvioita siitä, että nopeaa nousua ei olisi näköpiirissä ja että juuri Suomen teollinen rakenne olisi aikansa elänyt ja siksi tuomittu pitkäaikaiseen taantummaan. Tämän synkeän näemyksen puolesta todistivat paitsi tuotannon jyrkkä las-



Eero Eloranta, Jukka Ranta, Pekka Salmi ja
Pekka Ylä-Anttila:

Teollinen Suomi – tuotannon uudistuminen kriisin jälkeen

Helsinki: Sitra, 2010, 208 s.

Jaakko Kiander
Johtaja
Palkansaajien tutkimuslaitos
jaakko.kiander@labour.fi

ku myös metsäteollisuuden pysyvästi sulkemat tehtaat. Näissä tunnelmissa Sitra pyysi tunnettuja asiantuntijoita arvioimaan teollisuuden tilaa.

Kirjan kirjoittajista tekniikan tohtorit Eero Eloranta ja Jukka Ranta ovat tunnettuja tuotantotalouden asiantuntijoita, jotka ovat toimineet Teknillisessä korkeakoulussa ja suomalaisyrityksissä. Pekka Salmi on hallitusammattilainen ja Sitran konepajateollisuusohjelman vetäjä, Pekka Ylä-Anttila taas Suomen tunnetuin teknologiapolitiikan ja toimialatutkimuksen asiantuntija.

Kirjoittajat luovat aluksi tiiviin katsauksen teollisuutemme kehitykseen. Teollisen tradition ja osaamispohjan vahvuus tulevat hyvin esille, samoin kuin tärkeä tulos siitä, että elektroniikkateollisuuden voimakkaan nousun ja sitä seuranneen laskun jälkeen "olemme palanneet... 1980-luvun alun tasolle, mutta aikaisempaa ulommalle spiraalin kehälle ... 1980-luvun vahvat alat ovat edelleen vahvoja." Näitä pysyviä kivijalkoja näyttävät olevan metalli- ja konepajateollisuus

– ja erityisesti teollisuuslektronikka ja automaatio – sekä tietysti ikuinen metsäteollisuus. Suomesta on tullut yhä harvemman vahvan toimialan maa, vaikka toiveena on aina ollut rakenteen monipuolistuminen. Kirjoitusajankohdan synkät tunnelmat näkyvät siinä, kun kirjassa suhtaudutaan epäillen mahdollisuuteen, että vanhojen tuotteiden kysyntä voisi enää vuoden 2009 jälkeen elpyä. Tämän vuoksi uuden keksimistä pidetäänkin elintärkeänä.

On jo pitkään ollut selvää, että perinteisen teollisuuden uhkana on tuotannon siirtäminen halpamaihin. Kirjoittajat varoittavat kuitenkin aivan oikein yrityksiä siitä, että kaikki mikä näyttää halvalta ei sitä kuitenkaan ole; halpamaissa toimimiseen sisältyy usein piileviä kustannuksia, joita ei etukäteen osata huomioida. Tähän voisi lisätä myös, että halpamaiden kustannusetu voi rapautua odotettua nopeamminkin valuuttakurssimuutosten vuoksi.

Kirjan tärkein viesti on kuitenkin tuttu jo Schumpeterilta: yritysten on pyrittävä

vä pois massatuotannosta ja hintakilpailusta, jos suinkin mahdollista. Erikoistuminen on ainoa tapa saada kilpailuetua. Kirjassa esitelläänkin tämän teeman tiimoilta joitakin suomalaisia menestystarinoita; näitä ovat mm. Halton, Telega, Azipod, Kone ja Outotec.

Suomessa on jo muutaman vuoden ajan puhuttu siitä, että teollisuuden tulevaisuus on T&K-toiminnassa ja palveluissa. Sitran visionäärit ovat tästä samaa mieltä. Metsäteollisuuden on uudistettava innovatiiviseksi bio- ja energiateollisuudeksi ja kokoonpanoteollisuuden siirryttävä kokonaan uudelle tasolle.

Miten tällaisen vision voi sitten saavuttaa? On selvää, että valtio ei voi omilla toimillaan luoda menestyvää teollisuutta. Ensisijainen vastuu on yrityksillä itsellään. Niiden on oltava innovatiivisia. Kirjoittajat arvelevat, että kilpailun luoma paine on paras motivoija. Valtiolta kirjoittavat toivovat vähemmän yritystukia ja enemmän rahaa perustutkimukseen, sekä lisäksi verokannustimia kasvuyrityksille. ■